

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ**

**«Теорія та історія державного управління та місцевого
самоврядування»
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ - 2016

Підготовлено доцентом кафедри державного управління та самоврядування
В. В. Утвенком

Затверджено на засіданні кафедри державного управління та самоврядування
(протокол №11 від 18.05.2016)

*Схвалено Вченою радою Інституту соціальних наук і самоврядування
Г.А Алієва Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №10 від
26 травня 2016)*

Утвенко В. В. «Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 23 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування», вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Процес становлення і розвитку системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні потребує вирішення широкого кола питань, пов'язаних з будівництвом демократичної держави з ринковою економікою, розвинутою системою соціальних стандартів і гарантій для кожного її громадянина незалежно від місця проживання. Особливо це є актуальним в умовах децентралізації влади в Україні, наділення органів місцевого самоврядування більшими повноваженнями, особливо в матеріальній та фінансовій сферах.

Важлива роль у демократичній державі належить налагодженню ефективної системи управління на всіх рівнях, застосовуючи при цьому національний історичний та зарубіжний досвід.

Впровадження демократичних засад в систему державного управління, а особливо місцевого самоврядування, потребує подальшого правового регулювання діяльності органів державної влади та управління, особливо на місцях, а також інституту місцевого самоврядування як одного з найголовніших елементів державного управління, розвитку громадянського суспільства.

«Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування» - одна з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців з менеджменту організацій, в галузі державного управління та місцевого самоврядування, регіонального розвитку.

Підготовка фахівців в сфері менеджменту організацій, а також соціології державного управління та місцевого самоврядування, має на меті дати слухачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування, державної служби.

У зв'язку з цим у програмі вивчення дисципліни «Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр міститься як теоретичний матеріал, так і

специфіка застосування отриманих знань та навичок на практиці.

У ході вивчення даної дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданнями та функціями дисципліни, розглядають головні пріоритети в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

У результаті самостійного вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- теорію державного управління як комплексну галузь управлінської діяльності;
- поняття та головні ознаки державного управління, об'єкт та предмет, мету і завдання дисципліни; основні засади державного управління;
- роль місцевого самоврядування в системі державного управління;
- нормативно-правове забезпечення та правові основи діяльності центральних та місцевих органів влади; структуру системи державного управління в Україні;
- основні принципи державного управління, механізми їх прояву і особливості застосування;
- роль держави в управлінні суспільним розвитком; загальну характеристику системи державного управління;
- цілі, функції та організаційно-функціональну структуру державного управління; державно-управлінську діяльність та стиль державного управління;
- розробку, прийняття та особливості виконання державно-управлінських рішень;
- особливості здійснення контролю в сфері державного управління; компетенцію та повноваження органів державного управління в Україні;
- витоки державного управління в Україні, розвиток системи державного управління в добу Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Польський період та добу Речі Посполитої;
- роль козацтва в становленні та розвитку національної системи державного управління;
- розвиток системи державного управління в Українській Козацькій державі; наступ царизму на автономні права України, у результаті чого були ліквідовані

національні осередки державності - Гетьманщина, Слобідська Україна, Запорозька Січ;

- особливості розвитку системи державного управління в Наддніпрянській та Західній Україні в ХІХ - на початку ХХ ст.;
- відродження та розвиток національних органів влади та управління в ході Української революції 1917-1920 рр.;
- специфіку розвитку системи державного управління в Україні в радянську добу та на західноукраїнських землях в міжвоєнний період (20-30-ті рр. ХХ ст.);
- становлення системи державного управління в новітній історії України;
- особливості становлення та розвитку системи державного управління в зарубіжних країнах;
- **теорію місцевого самоврядування** як комплексну галузь права та державного управління; поняття та головні ознаки місцевого самоврядування, об'єкт та предмет, мету і завдання дисципліни;
- основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом;
- матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування, яка включає комунальну (муніципальну) власність, муніципальний бюджет та фінанси, позабюджетні джерела доходів органів місцевого самоврядування тощо;
- роль територіальної громади в системі місцевого самоврядування;
- нормативно-правове забезпечення та правові основи здійснення населенням місцевого самоврядування; структуру органів місцевого самоврядування України;
- компетенцію та повноваження, види відповідальності в системі місцевого самоврядування, особливості реалізації конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні;
- витоки місцевого самоврядування в Україні, розвиток системи місцевого самоврядування в добу Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Польський період та добу Речі Посполитої;
- роль козацтва та магдебурзького права в становленні та розвитку національної системи місцевого самоврядування;

- розвиток місцевого самоврядування в Українській Козацькій державі та Запорозькій Січі; наступ царизму на автономні права України, у результаті чого майже на століття була зведена нанівець система місцевого самоврядування в Україні;
- особливості розвитку місцевого самоврядування в Наддніпрянській та Західній Україні в XIX - на початку XX ст.;
- відродження та розвиток національної системи місцевого самоврядування в ході Української революції 1917-1920 рр.;
- специфіку розвитку місцевого самоврядування в Україні в радянську добу та на західноукраїнських землях в міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.); становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України;
- особливості становлення та розвитку місцевого самоврядування в зарубіжних країнах;
- види муніципальних систем в країнах Європи, Америки, Азії та інших континентів і особливості проведення муніципальних реформ у зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку.

Нарешті, студенти зможуть порівняти вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку системи державного управління та місцевого самоврядування, проведення адміністративних реформ у країнах Європи, СНД, Америки та інших регіонах світу.

Отже, програма навчальної дисципліни «Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування» спрямована на те, щоб дати слухачам знання теоретичних основ предмету та застосування здобутих знань, умінь та навичок на практиці.

Дисципліна «Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування» викладатиметься з урахуванням найсучасніших інтерактивних методик.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ»

№п/п	Назва змістового модуля та теми
	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади розвитку державного управління
1	Сутність та принципи державного управління
2	Загальна характеристика системи державного управління. Цілі, функції та організаційно-функціональна структура державного управління.
3	Державно-управлінська діяльність та державно-управлінські рішення
4	Контроль у сфері державного управління
	Змістовий модуль 2. Національна традиція публічної влади й управління і уроки вітчизняної історії державотворення
5	Еволюція розвитку системи державного управління в Україні до початку ХХ ст.
6	Формування системи державного управління в Україні в ХХ - на початку ХХІ ст.
	Змістовий модуль 3. Теоретичні основи місцевого самоврядування
7	Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування
8	Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування
9	Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування. Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування.
10	Територіальна громада в системі місцевого самоврядування
11	Структура місцевого самоврядування в Україні
	Змістовий модуль 4. Історія українського місцевого самоврядування
12	Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях. Розвиток місцевого самоврядування в Україні до початку ХХ ст.
13	Місцеве самоврядування в Україні в ХХ — на початку ХХІ ст.
	Змістовий модуль 5. Світовий досвід організації державного

	управління та місцевого самоврядування
14	Особливості розвитку системи державного управління в зарубіжних країнах
15	Місьцеве самоврядування в зарубіжних країнах
Разом годин: 54	

Зміст дисципліни

«Теорія та історія державного управління та місцевого самоврядування»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Сутність та принципи державного управління

Поняття соціального управління та державного управління. Сутність понять “державне управління”, “державна служба”. Об’єкт та предмет державного управління. Теорія державного управління як самостійна галузь наукового знання. Необхідність проведення децентралізації влади в Україні. Основні напрями та хід децентралізації. Сутність принципів державного управління. Основні принципи державного управління. Класифікація принципів державного управління. Особливості застосування принципів державного управління.

Література [1; 2; 4-6; 8; 10; 13-15; 20; 30; 32]

Тема 2. Загальна характеристика системи державного управління. Цілі, функції та організаційно-функціональна структура державного управління.

Сутність державної влади. Конституційна модель поділу державної влади. Державне управління і виконавча влада. Державна управління і місцеве самоврядування. Державне управління як система. Структурно-логічні схеми системи державного управління. Комунікації в системі державного управління. Суспільні процеси як об’єкти державного управління. Соціальний механізм державного управління в демократичному суспільстві. Визначення цілей державного управління. Функції державного управління: поняття і класифікація.

Організаційно-функціональна структура державного управління і принципи її формування.

Література [1; 2; 4-6; 8; 10; 13-15; 20; 30; 32]

Тема 3. Державно-управлінська діяльність та державно-управлінські рішення

Сутнісні риси і форми державно-управлінської діяльності. Управлінський процес і технологія управління. Стиль державного управління. Ефективність державного управління. Визначення поняття державно-управлінських рішень. Розробка державно-управлінських рішень. Класифікація державно-управлінських рішень. Розгляд проблеми вдосконалення прийняття управлінських рішень у контексті розвитку процесу державного управління в Україні.

Література [1; 2; 4-6; 8; 10; 13-15; 20; 30; 32]

Тема 4. Контроль у сфері державного управління

Сутність контролю в сфері державного управління. Загальна характеристика та принципи реалізації функції контролю. Класичний процес контролю. Види контролю. Принципи соціального управління, що стосуються функції контролю в сфері державного управління. Основні стандарти внутрішнього контролю. Детальні стандарти внутрішнього контролю. Основні шляхи забезпечення ефективного функціонування внутрішнього контролю. Розвиток системи контролю в сфері державного управління. Врахування особливостей контролю для різних державних структур. Система зовнішнього контролю в Україні.

Література [1; 2; 4-6; 8; 10; 13-15; 20; 30; 32]

Змістовий модуль 2. Національна традиція публічної влади й управління і уроки вітчизняної історії державотворення

Тема 5. Еволюція розвитку системи державного управління в Україні до початку ХХ ст.

Витоки державного управління в Україні. Зародження елементів державного управління в Україні в епоху Київської Русі. Розвиток державного управління в Україні в Галицько-Волинському князівстві. Система державного управління в

Україні в Литовсько-Польську добу. Розвиток системи державного управління на українських землях в добу Речі Посполитої (1569-1648 рр.). Органи державної влади та управління в Українській Козацькій державі (друга половина XVII - XVIII ст.). Політико-правове оформлення національної традиції урядування. Управління в українських землях у складі Російської імперії (кінець XVIII - початок XX ст.). Формування системи державного управління в українських землях у складі Австрійської імперії та Австро-Угорщини (кінець XVIII - початок XX ст.).

Література [5-8; 10; 11; 13]

Тема 6. Формування системи державного управління в Україні в XX - на початку XXI ст.

Революційна ситуація в Україні та організація діяльності Української Центральної ради. Організація державної влади та управління в період Гетьманату та Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка та її органи державної влади і управління. Встановлення радянської системи управління в Україні. Державне управління в УРСР в умовах створення і функціонування загальносоюзної партійно-радянської системи. Органи державної влади та управління на західноукраїнських землях у складі Другої Речі Посполитої, Чехословацької республіки і Румунської монархії. Спроби реформування органів державного управління під час хрущовської "відлиги" та в умовах поглиблення кризи радянської системи. Реформування органів державної влади і управління в умовах здобуття Україною незалежності.

Література [5-8; 10; 11; 13]

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи місцевого самоврядування

Тема 7. Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування

Сутність місцевого самоврядування. Завдання та функції місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування. Методи місцевого самоврядування. Джерела права місцевого самоврядування. Норми та інститути місцевого самоврядування в Україні. Місце місцевого самоврядування в правовій

системі держави. Система та інститути місцевого самоврядування. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування. Правова основа місцевого самоврядування. Демографічна та територіальна основи місцевого самоврядування. Соціальні основи місцевого самоврядування.

Література [2; 9; 12; 26-28; 34; 35; 37]

Тема 8. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування

Роль комунальних підприємств, установ та організацій в соціально-економічному розвитку міста. Комунальна (муніципальна) власність та її складові. Сутність і роль муніципальних фінансів в економічному і соціальному розвитку міст. Функції муніципальних фінансів. Особливості формування доходів та видатків муніципальних бюджетів. Сутність міжбюджетних трансфертів. Види міжбюджетних трансфертів. Особливості управління фінансово-економічними ресурсами міст. Касове виконання муніципальних бюджетів.

Література [12; 17; 26-28; 31; 33-35; 37]

Тема 9. Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування. Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування.

Участь населення у формуванні органів місцевого самоврядування. Норми, в яких закріплені правові гарантії місцевого самоврядування. Форми прямої демократії. Право на проведення місцевих референдумів. Інститути локальної демократії в системі місцевого самоврядування в Україні. Сутність та види нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування. Основні конституційно-правові теорії місцевого самоврядування. Інститут місцевого самоврядування в Україні та джерела його нормативно-правового забезпечення. Підзаконне регулювання місцевого самоврядування. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні. Законодавчі основи місцевого самоврядування в Україні. Підзаконні нормативно-правові акти в галузі місцевого самоврядування.

Література [2; 9; 12; 21-28; 34; 35; 37]

Тема 10. Територіальна громада в системі місцевого самоврядування

Сутність територіальної громади. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади в нормативно-правових актах України. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду. Ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування. Види територіальних громад в Україні. Функції територіальних громад. Головні ознаки територіальної громади. Територіальна громада як суб'єкт підприємницької діяльності у сфері надання громадських послуг. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні. Форми діяльності територіальних громад.

Література [3; 9; 12; 16; 17; 28; 34; 35]

Тема 11. Структура місцевого самоврядування в Україні

Поняття системи органів місцевого самоврядування. Види органів місцевого самоврядування. Представницькі органи місцевого самоврядування. Виборні посадові особи місцевого самоврядування. Обласні та районні ради. Сільський, селищний та міський голова. Виконавчі органи місцевого самоврядування. Засади поєднання форм безпосередньої та представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування. Організаційно-функціональні та конституційно-правові засади місцевого самоврядування. Проблеми та особливості реалізації правових засад місцевого самоврядування. Сутність і зміст компетенції та повноваження місцевого самоврядування. Сутність відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Основні види відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Література [2; 9; 12; 26-28; 34; 35]

Змістовий модуль 4. Історія українського місцевого самоврядування

Тема 12. Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях. Розвиток місцевого самоврядування в Україні до початку ХХ ст.

Витоки місцевого самоврядування в Україні. Зародження та розвиток місцевого самоврядування в Україні в епоху Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Місцеве самоврядування в Україні в Литовсько-Польську добу. Місцеве самоврядування в Українській козацькій державі (друга половина XVII - XVIII ст.). Самоврядування Запорозької Січі. Ліквідація інституту гетьманства та органів місцевого самоврядування в Лівобережній Україні царським урядом протягом другої половини XVIII ст. Ліквідація Запорозької Січі. Впровадження загальноімперських органів влади та управління на території Лівобережної та Правобережної України. Міські та сільські громади в Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст. Розвиток місцевого самоврядування в Західній Україні в XIX - на початку ХХ ст. Вплив земської реформи на розвиток місцевого самоврядування в Наддніпрянській Україні. Місцеве самоврядування в Наддніпрянській Україні на початку ХХ ст.

Література [3; 12; 28; 29; 34]

Тема 13. Місцеве самоврядування в Україні в ХХ — на початку ХХІ ст.

Революційна ситуація в Україні та організація діяльності органів місцевого самоврядування в період Української Центральної ради. Місцеве самоврядування в Україні в добу Гетьманату П. Скоропадського та Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка та її органи місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування на західноукраїнських землях у складі Другої Речі Посполитої, Чехословацької республіки і Румунської монархії. Місцеве самоврядування в Українській РСР (20-80 ті рр. ХХ ст.). Повноваження органів місцевого самоврядування (Рад) в Українській РСР в 20-80-х рр. ХХ ст. Становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" та його роль в становленні інституту місцевого самоврядування". Європейська Хартія місцевого

самоврядування.

Література [3; 12; 28; 29; 34]

Змістовий модуль 5. Світовий досвід організації державного управління та місцевого самоврядування

Тема 14. Особливості розвитку системи державного управління в зарубіжних країнах

Причини і типи адміністративних реформ на сучасному етапі. Стратегія адміністративних реформ у країнах з розвиненою економікою. Особливості проведення адміністративних реформ в країнах ЄС. Специфіка проведення адміністративних реформ в країнах СНД. Використання у вітчизняній практиці зарубіжного досвіду вдосконалення системи урядування.

Література [5; 6; 8; 10; 13; 18; 19]

Тема 15. Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах

Основні види муніципальних систем в зарубіжних країнах. Англоамериканська (англосаксонська) модель. Континентальна модель. Іберійська модель. Радянська модель. Види організаційно-правових форм місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Мета та завдання проведення муніципальних реформ в зарубіжних країнах. Структурні реформи. Функціональні реформи. Недоліки в проведенні муніципальних реформ у зарубіжних країнах. Муніципальні реформи в країнах Європи.

Література [12; 20; 28; 34-36]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти (слухачі) виконують контрольну роботу. Номер варіанта контрольної роботи студент визначає самостійно за останньою цифрою номера своєї залікової книжки.

Контрольна робота виконується на аркушах паперу формату А4 обсягом не менш ніж 12 сторінок друкованого тексту (Times New Roman, 14). Для чіткого та послідовного викладу матеріалу необхідно скласти план контрольної роботи, який

має містити такі обов'язкові структурні частини:

вступ (обсягом до 2 сторінок), де висвітлюються суть і значення теми;

основну частину — розкривається зміст питань теми роботи, наводяться зауваження;

висновки, де підсумовується зібраний матеріал та містяться пропозиції;

список використаних джерел, на які даються посилання в тексті.

Контрольна робота оформлюється відповідно до методичних вимог: титульна сторінка, де вказується тема роботи, прізвище та ім'я виконавця, його група та навчальний структурний підрозділ (інститут, кафедра), дата виконання, підписується виконавцем.

У встановлений термін подається на перевірку на кафедру. До заліку студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно.

У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. У випадку необхідності слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Теоретико-методологічні засади державного управління.
2. Механізми прояву принципів державного управління.
3. Особливості застосування принципів державного управління.
4. Держава як суб'єкт управління суспільним розвитком.
5. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування в соціально-економічній сфері.
6. Цілі та функції державного управління.
7. Форми державно-управлінської діяльності.

8. Сутність та види державно-управлінських рішень.
9. Контроль у сфері державного управління.
10. Заходи з покращення контролю в сфері державного управління.
11. Еволюція розвитку системи державного управління в Україні до початку ХХ ст.
12. Система державного управління в Україні в добу Хмельниччини.
13. Формування системи державного управління в Україні в ХХ - на початку ХХІ ст.
14. Теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування.
15. Особливості формування доходів та видатків муніципальних бюджетів.
16. Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування.
17. Інститут місцевого самоврядування в Україні та джерела його нормативно-правового забезпечення.
18. Поняття територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування.
19. Інституціональна структура місцевого самоврядування в Україні.
20. Статус службовців органів місцевого самоврядування.
21. Компетенції та повноваження місцевого самоврядування.
22. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
23. Зародження елементів місцевого самоврядування на українських землях в епоху Середньовіччя (X - XVII ст.).
24. Магдебурзьке право в Україні.
25. Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII - початок ХХ ст.).
26. Місцеве самоврядування в Радянській Україні в 20-80-ті рр. ХХ ст.
27. Становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України.
28. Світовий досвід проведення адміністративної реформи і удосконалення системи державного управління.
29. Особливості розвитку системи державного управління в зарубіжних країнах.

30. Світовий досвід організації місцевого самоврядування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність державного управління.
2. Які ви знаєте основні функції теорії державного управління?
3. Розкрийте сутність проведення реформи децентралізації влади в Україні.
4. Охарактеризуйте сутнісні риси чинної вітчизняної моделі державного управління і визначте її тип.
5. Дайте оцінку процесу реформування системи державного управління в країні за роки незалежності.
6. Розкрийте зміст поняття "принципи державного управління".
7. У чому полягає сутність проблеми застосування принципів державного управління?
8. Обґрунтуйте роль регулюючої функції держави на сучасному етапі.
9. Охарактеризуйте традиційну, раціональну і сервісну моделі державного управління.
10. Розкрийте сутність державної влади.
11. Що таке державні механізми?
12. Розкрийте співвідношення виконавчої влади і державного управління, державної влади і місцевого самоврядування.
13. Назвіть універсальні властивості системи державного управління.
14. Назвіть основні види представництва інтересів в органах державної влади.
15. Охарактеризуйте властивості об'єкта управління відповідно до сфери Вашої діяльності (або знайомої Вам сфери) і розкрийте практику їх урахування певним органом влади.
16. Визначте помилки, які було допущено при формулюванні цілі чи на шляху її досягнення.
17. Розкрийте зміст поняття стилю державного управління.
18. Дайте визначення загального та індивідуального стилів державного

управління і розкрийте їх взаємозв'язок.

19. Назвіть основні характеристики демократичного стилю державного управління.

20. Назвіть основні форми прийняття державно-управлінських рішень.

21. Вкажіть основні напрямки контролю в сфері державного управління.

22. Дайте порівняльну характеристику системи державного управління в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.

23. Назвіть основні органи державної влади та управління в Україні в Литовсько-Польську добу.

24. Розкрийте основні засади розбудови системи публічної влади, визначені в Конституції Пилипа Орлика.

25. Коли було ліквідовано інститут гетьманства в Лівобережній Україні?

26. Яка кількість українських губерній входила до складу Російської імперії?

27. Чим відрізнялася система державного управління в Україні в добу Гетьманату та Директорії УНР?

28. Визначте сутнісні риси партійно-радянської системи державного управління в Україні в ХХ ст.

29. Сформулюйте історичні уроки розбудови публічної влади і здійснення адміністративних реформ на теренах України та розкрийте їх значення на сучасному етапі.

30. Що таке місцеве самоврядування?

31. Назвіть основні принципи місцевого самоврядування.

32. Розкрийте зміст теорії місцевого самоврядування.

33. Що розуміється під функціями місцевого самоврядування? Назвіть основні функції місцевого самоврядування.

34. Розкрийте функції муніципальних фінансів.

35. Які ви знаєте основні доходи та видатки місцевих бюджетів?

36. Що таке міжбюджетні відносини?

37. Назвіть основні форми прямої демократії.

38. На яких принципах базується організація та проведення загальних зборів громадян за місцем проживання?

39. Розкрийте структуру місцевого самоврядування адміністративно-територіальної одиниці.

40. У чому полягають конституційні права та обов'язки громадян України?

41. Проаналізуйте світову практику нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.

42. Яким чином територіальна громада впливає на організацію роботи органів місцевого самоврядування?

43. Назвіть основні форми діяльності територіальних громад.

44. Розкрийте сутність інституціональної структури місцевого самоврядування.

45. На які терміни обираються сільський, селищний та міський голови?

46. Розкрийте структуру компетенції місцевого самоврядування.

47. Що таке власні та делеговані повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування?

48. Коли з'явилися перші елементи місцевого самоврядування на українських землях?

49. Дайте порівняльну характеристику розвитку місцевого самоврядування в Київському та Галицько-Волинському князівствах.

50. З якого часу Магдебурзьке право набуло свого поширення на українських землях?

51. Покажіть місце козацького самоврядування в політико-адміністративній системі Речі Посполитої.

52. Охарактеризуйте особливості побудови полково-сотенного устрою козацької республіки.

53. Назвіть основні органи самоврядування Запорозької Січі.

54. Дайте порівняльну характеристику розвитку системи місцевого самоврядування в Наддніпрянській та Західній Україні в XIX - на початку XX ст.

55. Чим відрізнялася структура місцевого самоврядування в Україні в добу Гетьманату та Директорії УНР?

56. Яким чином впливали органи місцевого самоврядування на вирішення проблем місцевого значення в період "перебудови"?

57. Виділіть основні етапи становлення інституту місцевого самоврядування в новітній історії України.

58. Визначте принципи та магістральні напрями адміністративних реформ у розвинених країнах.

59. Розкрийте характерні особливості проведення адміністративних реформ в країнах СНД.

60. Назвіть основні моделі місцевого самоврядування зарубіжних країн.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Бакуменко В. Д. Теоретичні засади державного управління. Навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. - К.: Міленіум, 2003. - 256 с.
2. Бедрій Р. Б. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / Р. Б. Бедрій, С. Я. Бурда. – Л.: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 124 с.
3. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні. Історико-правове дослідження. Монографія / П. Ф. Гураль. – Л.: Львів ДУВС "Край", 2008. – 468 с.
4. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навч. посібник / За заг. ред. Н.Р.Нижник, В.М.Олуйка - Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2002. - 352 с.
5. Державне управління в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України: історія, теорія, методологія (моніторинг наукових досліджень і розробок). Навчальний посібник. - Ужгород: Ліра, 2007. - 344 с.
6. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / [наук. редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін.]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - К.: НАДУ,

2011. - Т. 1: Теорія державного управління/ наук. редкол. 1-го т. : В. М. Князев [та ін.]. - 2011. - 746 с.; Т. 3: Історія державного управління / наук. редкол. 3-го т.: А. М. Михненко [та ін.]. - 2011. - 787 с.

7. *Киричук В.* Історія державного управління в Україні: Навч. посіб. / В. Киричук.- К.: Вид-во УАДУ, 2001. - 224 с.

8. *Надолішній П. І.* Теорія та історія державного управління. Навч. посіб. / П. І. Надолішній. - О.: ОРІДУ НАДУ, 2006. - 126 с.

9. *Падалко Г. В.* Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження: монографія / Г. В. Падалко. - Х.: Право, 2012. - 284, [1] с.

10. *Теорія та історія державного управління: навч. посіб.* / Г. С. Одінцова [та ін.]; заг. ред. Г. С. Одінцова, О. Ю. Амосов; Національна академія держ. управління при Президентові України. Харківський регіональний ін-т держ.управління. - К.: Професіонал, 2008. - 288 с.

11. *Усаченко Л. М.* Історія державного управління в Україні: навч. посіб. / Л. М. Усаченко, В. І. Тимцуник; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - 2-е вид., випр. та допов. - К. : Інтерсервіс, 2013. - 293 с.

12. *Утвенко В. В.* Теорія та історія місцевого самоврядування. Навч. посіб. / В. В. Утвенко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. – 234 с.

13. *Черноног Є. С.* Державна служба: історія, теорія, практика / Є. С. Черноног. - К.: Знання, 2008. - 458 с.

Додаткова

14. *Адміністративне право України. Підручник* / [За ред. проф. Ю.П. Битяка]. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.

15. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики: Монографія / В. Д. Бакуменко. - К.: Вид-во УАДУ, 2000. - 328 с.

16. *Батанов О. В.* Конституційно-правовий статус територіальних громад в

Україні: Монографія / О. В. Батанов [За заг. ред. В. Ф. Погорілка]. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 512 с.

17. *Батанов О. В.* Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. Монографія / О. В. Батанов. – К.: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2001. – 260 с.

18. *Боссарт Д.* Державна служба у країнах - кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / Д. Боссарт, К. Демке [пер. з англ. О.М.Шаленко}.. - К: Міленіум, 2004. - 128 с.

19. *Василенко И. А.* Государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Уч. пособие / И. А. Василенко. - Изд. 2-е, перераб. и доп. -М.: Логос, 2000. - 200 с.

20. *Державне управління: Словник-довідник /Уклад.: В.Д.Бакуменко (керівник творчого колективу), Д.О.Безносенко, І.М.Варзар, В.М.Князев та ін.; За заг. ред. В.М.Князева, В.Д.Бакуменка. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 228с.*

21. *Закон України* Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. №4572-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, №1, ст.1.

22. *Закон України* «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, ст.170.

23. *Закон України* «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 р. №2625-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, №48, ст. 254.

24. *Закон України* «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 №2493-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, №33, ст. 175.

25. *Конституція України*: прийнята 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996, №30, Ст.142.

26. *Куйбіда В. С.* Організаційно-функціональні принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / В. С. Куйбіда. – К.: МАУП, 2003. – 568 с.

27. *Куйбіда В. С.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні / В. С. Куйбіда. – К.: МАУП, 2004. – 431 с.

28. *Любченко П. М.* Муніципальне право України. Навч. посіб. / П. М. Любченко. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2012. – 496 с.
29. *Мальчин Ю. М.* Історія місцевого самоврядування України: навч. посіб. / Мальчин Ю. М., Чумак В. А.; Акад. муніцип. упр. - К.: ВПЦ АМУ, 2013. - 296 с.
30. *Механізми* підвищення ефективності діяльності органів державного управління на регіональному рівні / Г.І.Мостовий, О.Ю.Амосов, А.О.Дегтяр та інш.; За заг. ред. Г.І.МОСТОВОГО. - Х.: Вид-во ХарРІДУ НАДУ "Магістр", 2004. - 208 с.
31. *Мних М. В.* Місцеві бюджети та фінанси в бюджетній системі України: навч. посіб. / М. В. Мних; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. - К.: [Ун-т "Україна"], 2011. - 247 с.
32. *Органи* державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку / Нижник Н.Р., Дубенко С.Д., Плахотнюк Н.Г.; За ред. Н.Р.Нижник. - К.: ЗАТ "НІЧЛАВА", 2003. - 288 с.
33. *Письменний В. В.* Місцеві фінанси: навч. посіб. / В. В. Письменний. - Т.: Економічна думка, 2012. – 199 с.
34. *Погорілко В. Ф.* Муніципальне право України: Підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальцій та ін. [За ред. М. О. Баймуратова, 2-ге вид. доп.]. – К.: Правова єдність, 2009. – 720 с.
35. *Реформування* публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр.; [редкол.: Іжа М. М. та ін.]. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. - 455 с.
36. *Самоврядування* та територіальна організація влади в Польщі /Я.Гонцяж, Н.Гнидюк, О.Куленкова, В.Гуменюк; За заг. ред. Я.Гонцяжа. - К.: Міленіум - Вид-во УАДУ, 2001. - 184 с.
37. *Утвенко В. В.* Муніципальна соціально-економічна політика. Навч. посіб. / В. В. Утвенко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 140 с.